

Acum aproape optzeci de ani National Geographic Magazine, SUA, dedica doua numere "Romaniei vrajite", o perla a Europei de Est si o tara plina de culori, obiceiuri strabune, ospitalitate rar intalnita si un Bucuresti ce "aduce un pic si cu New York". Descrieri ce trezesc melancolie, zambet, dar si o oarecare tristete, fotografiile "de colectie" ce infioara.

Doua numere National Geographic de peste 120 de pagini, pline de fotografii preponderent alb-negru, publicitate la vechi masini Plymouth, frigider General Electric sau predecesorii "conversilor", Keds, au ca main story Romania.

O Romanie cu Basarabia lipita de "patria muma", o Romanie pitoreasca plina de folclor si oameni ospitalieri dar si de nelipsitii tigani mai mult sau mai putin nomazi ce erau deja pripasiti pe meleagurile natale. Se pare ca in acea perioada National Geographic scria articole mult mai ample decat in prezent, cu (si) mai multe fotografii, acoperind atat partile importante din istoria unui popor cat si geografia sa, observatii la nivel personal dar si obiectiv despre oameni, cladiri si obiceiuri.

In 1934, o echipa National Geographic incearca sa ajunga, intr-o masina ce acum este considerata in mod clar "de epoca", in orasul Sibiu. Era dimineata, praful de sub roti se ridica inalt in timp ce, alene, taranii romani isi manau vitele la pascut. Nu a durat insa mult pana cand masina temerarilor americani s-a impotmolit intr-una din gropile ce inca ne fac faimosi in Europa si in prezent.

Chiar si cu ajutorul mai multor trecatori nu au putut despotmoli masina asa ca au trebuit sa inopteze in ea, sub ochii curiosi ai trecatorilor si ai cainilor ce nu pareau prea incantati de prezenta straina. A doua zi insa, cu ajutorul unei duzini de oameni si a unei pereche de cai, au reusit sa scoata autovehiculul din sant si sa porneasca la drum, nu inainte de a fi "omeniti" de romani cu cateva felii de paine si miere, "mana cereasca" pentru ei.

Asa incepe articolul de peste 50 de pagini dedicat Romaniei, in anul 1934. Un inceput care, probabil, s-ar potrivi si in prezent, daca ai incerca sa treci prin anumite catune pierdute de lume, de printre dealuri, unde strazile nu au auzit de pavaj si unde taranul roman inca mana caruta cu boi pe poteci de padure.

Echipa National Geographic avea sa petreaca mai multe luni in Romania, pentru a observa cat

mai multe lucruri relevante despre tara.

Autorii articolului remarca inca din prima pagina influentele culturale ale tuturor cotropitorilor ce au invadat, cu sau fara succes, tara noastra de-a lungul secolelor – romanii, hunii, tatarii, turcii – toti si-au lasat marca asupra poporului.

Bucurestiul acelor vremuri era parca rupt complet de restul tarii, remarca autorii articolului. “Desi Paris poate reprezenta Franta, Bucurestiul nu prea se potriveste cu restul Romaniei. Aceasta capitala nu are aproape nimic in comun cu restul tarii. Este un oras vesel, cosmopolit, deseori numit «Micul Paris» din Balcani”. Arcul de Triumf era deja inaltat, construit cu ocazia incoronarii Regelui Ferdinand si a Reginei Maria.

“Strazile orasului sunt aglomerate cu femei frumoase si imbracate cu gust, ofiterii de politie stralucesc in uniformele lor iar strainii contrasteaza uneori cu tiganii jerpeliti si taranii romani imbracati in portul lor traditional. Restaurantele si cafenelele, aproape tot timpul pline, rasuna pana in strada de dialoguri politice si barfe”, noteaza National Geographic 1934.

La fel ca schimbarea garzii din Paris, care are loc si in prezent, aveau loc si in Bucurestiul acelei vremi parade militare regale, deschiderea Parlamentului de catre rege si o defilare demna de orice basm de Petre Ispirescu – caleasca regala, cu sase cai albi, strabateau strazile orasului sub privirile uimite ale trecatorilor.

“Iarna ni s-a parut amuzant sa inchiriam o sanie cu zurgalai manata de cai si condusa de un birjar cu o caciula mare de blana si mantie de catifea. Inca mai sunt cativa birjari ce traiesc in Bucuresti si care se numesc Scopiti, acum aproape pe cale de disparitie. Barbatilor li se permite sa se casatoreasca dar la nasterea primului lor copil, acesta este sterilizat”.

In acele vremuri George Enescu incanta inca Romania cu rapsodiile sale (el a decedat in 1955 – n.r.) si era asteptat “cu casa inchisa” si la Bucuresti. Per total, muzica buna strabatea strazile Capitalei tarii. “Am ascultat un dans fascinant al tiganilor, compus de un muzician roman foarte popular si care poate rivaliza cu oricare din lume. Il cheama Enescu, compozitor si violonist ce este asteptat in multe orase din Europa si America, dar nu cu mai multa iubire decat in tara natala. El ii incanta pe bucuresteni cu concertele sale in fiecare an”, noteaza National Geographic.

Pe malul Dambovitei se intindea in perioada interbelica o piata mare unde comerciantii, ambulanti sau ce inchiriau magazine, insirau marfurile. Pentru ca multi nu stiau sa citeasca, multe magazine aveau atarnate placi cu produsele ce puteau fi gasite si cumparate inaintea. In jurul Bucurestiului, terenurile semanau cu cele din Kansas, de unde venea echipa National Geographic. Romania era una dintre putinele tari din Europa unde taranii purtau in mod curent haine populare. “Taranii romani sunt intotdeauna extrem de placuti. Tot timpul politiciosi, veseli, muncesc mult desi deseori inefficient. Muncesc mult in padure si pe campii, pe ogoare, dar intr-o maniera primitiva, folosind uneltele stramosilor lor”, noteaza National Geographic, editia SUA

din 1934.

“In Predeal, unde am stat la o mica vila, am fost impresionati de modul de a spala al romanilor. Aruncau hainele intr-un cazan mare unde duceau apa aproape de clocot apoi le scoteau si le frecau de lemne speciale. Desi foarte rudimentar, hainele au iesit cum nu se poate de albe si curate. Apoi, cu un fier incalzit cu carbuni, le-au calcat si au iesit mai bine chiar decat cu aparatele electrice de care gospodinele din America sunt atat de dependente”.

Din punct de vedere politic, dupa Primul Razboi Mondial, Romania a ales precum majoritatea tarilor din regiunea “partea de Est”.

Marii proprietari au fost expropriati si hectare intregi au fost date taranilor pe bani putini. Rezultatul a fost ca acestora din urma le-a fost data mai multa putere ca niciodata. Marilor proprietari le-au fost oferite obligatiuni in schimbul terenurilor insa dupa 1926 moneda nationala s-a depreciat puternic asa ca acestea nu mai valorau aproape nimic la acea data.

Taberele de tigani

In acele vremuri, tiganii inaltau multe tabere in Delta Dunarii. “De departe, tiganii pot parea un popor nomad romantic, placut. De aproape inasa, cand ii vezi mizerabili si imbracati in carpe rupte, realizezi cat de departe este realitatea de mistic. Insa muzica lor este minunata. La aproape orice colt de strada poti intalni cate unul care este gata sa iti cante melodii din vioara pentru cativa lei”.

“Iarna mi-era mila de copiii tiganii care, pe jumătate goi, cerseau la un colt de strada. M-am lecuit inasa repede dupa ce i-am vazut pe doi dintre ei razand fericiti si zdranganind buzunarele pline de bani”. Unele lucruri, se pare, nu se schimba nici cu trecerea deceniilor.

Constanta, cel mai mare port al tarii, pastra inca urme ale ocupatiei turce, mai ales in hainele unora dintre muncitorii de acolo. “Romania este una dintre tarile cu cea mai ridicata productie de petrol din lume, fiind intrecuta in 1932 doar de SUA, Uniunea Sovietica si Venezuela. Mii de barili de petrol sunt incarcati si trimisi spre export din Constanta, Galati si Braila”, nota National Geographic. Din pacate, in 1934. Principalele pietele de desfacere pentru petrol erau Turcia, Egipt, porturile Mediteraneene dar si din Europa de Vest. Din Constanta se livrau si cantitati mari de grane.

Inainte de cel de-al Doilea Razboi Mondial, Balic facea parte, de asemenea, din Romania. Acolo Regina Maria “a construit un superb palat de vara ale carei gradini sunt minunea coastei de est. Ne-a placut si Eforia, o statiune relativ primitiva dar unde am putut face baie in Marea Neagra, uitandu-ne la infinit la culorile in schimbare ale apei”.

La Valcov, autorii National Geographic au fost incantati sa descopere “un pamant mai rusesc decat in Rusia”.

“Valcov este ca o mica Venetie, canale de apa strabatand orasul pe toata lungimea lui. Pescarii pleaca la rasarit si se intorc la apus cu barcile pline de pesti. Pe sezon sunt prinse circa 18.000 de kilograme de peste, dintre care circa 5.000 kg sunt sturioni care ofera caviar, valoros. La New York, pretul pentru micile oua negre este foarte ridicat. Acesta era locul cel mai bogat in

caviar din Rusia pana cand Basarabia a devenit parte componenta din Romania in 1918”, subliniaza autorii articolului.

Transilvania interbelica

“Odata ce am intrat in cateva orase din Transilvania, diferentele au devenit clare deoarece aceasta provincie, candva parte din Ungaria, a decis sa devina parte din Romania dupa razboi. Se pot vedea costume unguresti si saxone purtate de barbati inalti cu trasaturi maghiare. Deseori arhitectura este diferita de restul Romaniei, casele avand o alura germanica. Peste tot, semnele sunt in trei limbi – romana, germana si ungureste”.

Autorii articolului descriu, in cuvinte de lauda, Brasovul si a sa “Biserica Neagra” plina de carpete turcesti rare, dar si Sibiul (Hermannstadt) cu cladiri frumoase, muzee si biblioteci care atrag multi oameni de cultura si Sighisoara, “adevarata bijuterie, fortareata medievala pastrata aproape intacta de-a lungul timpului”.

“Ar fi un pacat sa mergi in Romania cu trenul. Daca mergi cu automobilul, desi s-ar putea sa ai probleme cu strazile si indicatoarele, te poti bucura de privelisti minunate si, de asemenea, de ospitalitatea oamenilor. Deseori este bine sa mananci feluri traditionale, cum ar fi asa-zisele «sarmale» cu «mamaliga». Aceasta din urma este considerata mancarea saracilor in Romania”.

Mergand cu masina prin Transilvania, autorii National Geographic au gasit reminiscente (intre timp disparute) ale tribului Turanian, trib invaluit in mister. Se presupune ca acestia ar fi facut parte din armatele cotropitorului Attila, ale carui hoarde se retrageau in est.”Casele acestora sunt construite din busteni si portile din lemn aduc in mod clar aminte de civilizatiile asiatice. Ne-a fost greu sa ne descurcam in aceasta zona pentru ca multi nu vorbeau nici romana nici engleza”.

In calatoria lor spre Moldova, echipa National Geographic a nimerit intr-un catun “de patru-cinci case” unde se sarbatorea o nunta.

“Erau atat de curati, fericiti, fara nicio grija, incat problemele financiare si Marea Depresiune (terminata in 1933 – n.r.) pare sa fie la milioane de mile distanta. Erau aratosi in hainele lor de sarbatoare, cele mai frumoase pe care le-am vazut in Romania”.

Autorii remarca si croiala hainelor, a broderiilor si subliniaza ca “intreaga lume” cunoaste maiestria romanilor in cusatura, croiala sau pictura populara. In acea vreme, haine croite in lungile ierni se vindeau la preturi mari peste tot in lume. “Olaritul este la fel de primitiv dar si minunat ca cel al nativilor indieni din America”.

Moldova si minunile sale (inca) ascunse Europei

Segmentul din articolul publicat in 1934 privitor la regiunea de nord-est a Romaniei se

potriveste foarte bine si in 2012. O serie de intrebari retorice ar trebui, probabil, sa dea de gandit Ministerului Turismului.

“Dar ce stie lumea despre bogatia bogatiilor arhitecturale si artistice din Romania – manastirile medievale, fortificate? De ce nu vin turistii aici sa se bucure de frumusetile monumentelor bizantine, asa cum se duc sa vada moscheile din Istanbul, de exemplu? De ce atat de putini oameni au vizitat si au povestit despre manastirile ce inglobeaza atata istorie si legenda? Simt ca insusi poporul roman este putin constient de valorile pe care le are in Moldova, de manastirile ce salasuiesc acolo”.

Autorii articolului au facut atunci, poate cea mai buna reclama posibila Romaniei descriind, in termeni aproape poetici, senzatiile traite la vederea minunatiilor vazute in Bucovina si Moldova. Manastirile inaltate de Stefan cel Mare, unicul albastru de Voronet si picturile de o minutiozitate remarcabila sunt considerate “remarcabile si aproape de incredibil”. Mai mult, locul in care domnitorii de alta data le inaltau era “linistit, departe de orase”, astfel incat linistea era ca dintr-un templu. Legenda sagetii lui Stefan cel Mare si a copacului unde s-a inaltat ulterior Putna este descrisa exact cum o citeam cand eram copii.

La Sucevita traia pe atunci un preot care, considera autorii, era probabil “oaia neagra” a tagmei sale. El avea o pisica neagra pe care o striga “Satana”. Venea si pleca atunci cand ii spunea preotul, asa cum sta bine oricarui animal de casa.

Din alte regiuni, autorii descriu in aceiasi termeni si Manastirile Neamtului si Cozia, precum si bibliile rare pe care le gazduiau. Descrierea preotului care, cu piosenie, batea in clopot cu regularitate, impresioneaza.

Autorii incheie articolul, in cea mai mare parte pozitiv, pe un ton elogiator care, probabil, nu ar strica nici in prezent.

“Si astfel, in vaile adanci pline de fagi si stejari si pe crestele inalte ale Carpatilor, se afla aceste rare comori de o frumusetate incomparabila, invaluite intr-o atmosfera de romantism legendar-medievala ce abia asteapta sa incante pe cel ce are curiozitatea sa le caute.

{oziogallery 127}